

בעזה"ת

ספר

באורים ועיונים

על מסכת חולין

ובו נתבארו עניני

שחיטה – בן פקועה
בשר בחלב – תערובת

בחסדי השי"ת

משה בלאאמור"ר הגאון הגדול רבי שלום בן ציון שליט"א פלמן

כסלו תשס"ט

הרב ברוך שמעון סלומון שליט"א

הרב הראשי וראב"ד פתח-תקוה

ראש ישיבת "נחלת דוד"

ב"ה יום רחח מרחשון תשס"ט

אביע בזה חרות לבי בראותי חיבור חשוב בעוסקה של תורה על ספי חולין בסוגיות העמוקות אמרי פיו והניין לבו של יקרי מאד נעלה הרהיגי ר' משה סלמן שליט"א בנו של הגאון הגדול בשים ופוסקים מוהיר בן ציון שליט"א דומ"צ בב"ב בהספר ממשיך את דרכו כבספרו הקודם וידיו רב לו בבירור הסוגיות בעוסק העיון כה יתן ה' וכה יוסף בעמל ויגיעה כאשר ידעתיו מימי היותו בני עמודי בושחיק

ולחיבת הקדש והמחבר שליט"א אכתב הערה כספי חולין ריש פ' ניד הנשה איתא בנמי למיד יש בנידין בנותן מעט ניהינן שהקדשו חייב שתיים משום ניד הנשה והקדש ומכאן תמה הרשב"א על מה שפסק הרמב"ם בפ"ו מאכ"א דין ו' האכל ניהינן של נבילה מריפה או של עולה חייב שתיים וכו' והקשה הרמב"ם פסק אין בנידין בנותן מעט ומכאור בנמי דלמיד אין בנידין בנזירם אין חיבין על מוקדשין בניהינן שתיים וקשיא דידן אדירי עכ"ל הירד בב"ם שם.

והנראה בזה דהנה המניח במצוה רפ"א אות ו' כתב לישב דניהינן שאסרה תורה האכילה הגם שאין בנידין בנזירם איכ אחשבי אכילה ועל כן חייב נמי מדין אכילה נבילה או קדשים בקרבן משא"כ ניד של סמאה דתורה פמרה מדין ניהינן סמילא לא חשיבא אכילה ופסור אף מדין אכילה סמאה יעיי"ש. ולפי"ו נראה דהנה רש"י בריש פ' ניהינן כתב כד"ה יש בנידין בנזירם כתב ואשמעינן האי תנא דהאוכל ניהינן של מוקדשין לוקה שתיים אחת משום ניד שאפי' עין הוא התורה חיובה עליו (צ"ע אי יש בנידין בנזירם לא חשיב עין) ואחת משום מוקדשין שיש בו מעט ונהנה מן המוקדשין וכו' וצ"ע אמאי כתב משום נהנה תיפוק ל"י משום אוכל קדשים למזבח ולמשי"כ המניח ביושב דעת הרמב"ם מקושיית הרשב"א נראה דלענין מעשה אכילה לחייבו אפי' אם אין בנידין בנזירם חייב משום דרחמנא אחשבי אכילה ומסילא אפי' אם אין בנידין בנזירם חייב אבל לענין דין נהנה נראה דלא אהני אחשבי דהרי לא נהנה ובוה ליש אחשבי ולזה בעינן דוקא למיד יש בנידין בנזירם ולפי"ו ע"ד רש"י בביאור הגמ' מדין נהנה יתא ראי' לדברי הרמב"ם דבאכילה יתא חייב מדין מוקדשין אפי' למיד אין בנידין בנזירם.

ואכפול ברכה בחיבה יתירה

ברוך שמעון סלומון

תוכן הענינים

עניני שחיטה

- א סימן א שחיטת מומר
א] באם מומר לכל התורה פסול לשחיטה בעצם או שפסולו משום חשד ב] במה דמומר לכה"ת יינו יין נסך
ג] בדין מומר שאינו להכעיס ולא לתאבון בשחיטה ובתפלין
- ב סימן ב תלוש ולבסוף חברו
א] ב' דרכים בראשונים אם האבטיא דתולבי"ח בשחיטה הוא רק למ"ד דבהכשר הוא כתלוש או רק למ"ד דהוי
כמחובר ב] ביאור ד' המלחמות בראייתו ממסי מעילה דהוא כתלוש ג] בדי' הרמ"א [חוי"מ] בזה ובירור כונת ביאור
הגרי"א שם ד] ביאור מקורו של הטור בשם הרא"ש דלענין שבועה הוא כתלוש ותמיהה על תרו"ד בדין סכך
ה] ב' דרכים במהות החילוק בין הכשר זרעים שהוא כמחובר לע"ז שהוא כתלוש ובירור בגדרי מחובר ושם קרקע
ו] ביאור ספיקא דרבא לגבי שחיטה - עפ"י היסודות הני"ל, ובדין צפורן של בהמה ז] בשיטת רש"י דהנוטע יחור
והשתרש חשוב תלוש לענין ע"ז, ובדין הכשר זרעים ושחיטה בזה ח] מברר בשיטת הטור בתולבי"ח אי הוה מחובר
ט] בישוב תמיהה האחרונים על קו' התוס' מני"ל דממעטינן מויקה את המאכלת גם חולין י] בדי' הר"ש שלמד
מתולבי"ח לאדם יא] בדין תלוש ולבסוף חברו לקורה התלושה יב] בדין נעץ סכין בקורה התלושה וצוואר בהמה
למטה [שי"ך ס"ו ס"ק ז]
- ג סימן ג באיסור בשר תאוה במדבר לר' ישמעאל והיתר נחירה לר"ע
א] בש"י רש"י דיש חיוב כרת על שחיטת בשר תאוה לר' ישמעאל ב] טעם האיסור באכילת בשר תאוה וני"מ
לדינא בזה ג] בשיטת הרמב"ם שפסק כבי השיטות בסוגין ד] בגדר היתר נחירה לר"ע ה] בבעיא דרבי ירמיה
אברי בשר נחירה שהכניסו ישראל עמהן ו] ביסוד ההיתר דבתים מלאים כל טוב ואפי' כתלי דחזירי
- ד סימן ד בסוגיא דפגימות
כד
- ה סימן ה עוד בסוגיא דפגימות
כה
א] בענין שיעור פגימות הסכין ב] ביאור המהרש"ל ברשב"א ג] דעת שו"ע הגר"ז בשיטת הרשב"א ד] ביאור שיטת
הרא"ה ה] שיטת הרא"ש ו] בדיקת בישרא וטופרא אמאי בעינן בדיקת בישרא ז] שיטת הרמב"ם ח] שיטת רש"י
ט] בהשמטת הרמב"ם הטור והשר"ע דינא דמגל קציר. ובשיטת העיטור בסכין שיש בה פגימות הרבה מסוכסכות
- ו סימן ו בסוגית הגרמה
לג
א] בניאור שיטת רש"י דרבנן לא פוסלים אלא בגמרו בפסול ב] בטעמא דרב ושמואל דל"מ רובו ככולו לשאר
טבעות ג] בטעמא דלא אמרינן לדעת חכמים דל המיעו"ב ויוכשר בהרוב ד] בחילוק בין רובו ככולו לבין מקצת
היום ככולו ה] בשיטת הרשב"א דרבנן פליגי לגמרי על שחיטת רוב ו] בשיטת האית דמפרשי דהטבעות כשירות
לכו"ע ז] בחידוש השיטמ"ק דהגרמה לשאר טבעות אינה פוסלת ח] ביאור הבעל המאור בשאר טבעות ט] ביאור

ונראה דמכיון שטעם הפסול לדין במסוכסכת כשיש בה כמה פנימות הוא רק משום גזירה שמא השיב ידו מעט ולא הרגיש וכמבואר בשו"ע (סי' יח' סעי' ה') לכך אית ביה שם סכין ולכך כשנשאר מחוץ למקום הפנימות שיעור סכין חשיב מאכלת ומשא"כ באוגרת שבמקום האוגרת מה שא"א לשחוט בו אין זה משום גזירה אלא דאין הוא שוחט א"כ גם אם נשאר בסכין שיעור שחיטה פסול משום שהוא מחובר לדבר שאינו מאכלת.

והנה בתב"ש [סי' אות ז'] כתב שהסמ"ג הביא תוספתא דאם יש בין הפנימות שיעור שני צווארין כשר זה דלא כהט"ו, והנה התוספתא איירי על הברייתא דסכין שיש לה פנימות הרבה תדון כמגירה ובזה כתב בתוספתא דאם יש בין פנימה לחברתה מלא שחיים בצוואר שחיטתו כשרה, ולפי העיטור דהברייתא איירי על אוגרת בזה כתב התוספתא דאם נשאר בין הפנימות שיעור שחיטה כשר וזה דלא כהט"ו, אך לדין דהברייתא איירי במסוכסכת י"ל דכל מה שכתב התוספתא דאם נשאר בין הפנימות שיעור שחיטה שפיר איירי רק במסוכסכת ולא באוגרת.

דיעבד והוא הדין בסכין ארוך שיש בו פנימה ונשאר בו שיעור שחיטה וכו' כמו שכתב רמ"א שם בזה קא משמע לן דאפי"פ שאם אין שם אלא אוגרת אחת יש היתר כדיעבד אם שחט שלא כנגד האוגרת מ"מ אם יש שם ב' או יותר אין היתר בזה אלא הוה כמגירה כלומר כאלו כולו פגום ואין בו שום חלק יפה כלל, כנ"ל נכון לדעת העיטור, ויש בו נפקותא לפירוש זה אפי' לדין בדין הוה עכ"ל.

ונראה הביאור בזה דכיון דנתבאר דצריך לשחוט בדבר שיש לו שם מאכלת חידש הט"ו דאם יש לו שתי פנימות אין הוא נדון כמאכלת אלא חשיב מגירה ולכך גם אם נשאר שיעור לשחוט בו פסול כיון שאין על זה שם סכין אלא כלי ששמו מגירה.

והנה הט"ו סיים דיש נפקותא גם לדין וכיאר במשבצות זהב ובאוגרת בשתי פנימות פסול ובמסוכסכת הגם לדין פסול גם ששוחט בצד שלא נגע בעוקץ הפנימה (והלא כהעיטור) מ"מ אם נשאר שיעור שחיטה בשאר הסכין מחוץ למקום הפנימה כשר.

ותמוה לדין שפוסקים דלא כהעיטור ומסוכסכת פסול א"כ מאי נפק"מ בין אוגרת למסוכסכת.

סימן ה

עוד בסוגיא דפנימות

[א] בענין שיעור פנימות הסכין

והוא דמיא לסאסא וטפי מיניה בכלל היתר זה, ועוד דהא אמרינן במערבא בדקי לה בשמשא בנהרדעא בדקי לה במיא וכו', רב ששת בדיק לה בריש לישניה, וכל הני ודאי לכאורה לית להו דרב חסדא דאם איתא אמאי בדקי לה הכין והא אפי' הכין אי לא חגרה בה צפורן כשרה אלא ודאי כולהו דלא כרב חסדא נינהו וכו', והילכך קיי"ל דפנימת סכין בכל שהוא וכן נראה מדעת הרב אלפסי ז"ל ומיהו לאו דווקא כ"ש דהא אוגרת קרינן לה אוגרת כשמה שאוגרת שום דבר ואפי' חוט השערה אבל בשאינה אוגרת שום דבר כשרה והיינו דמיא לסאסא, עכ"ל.

הנה הרשב"א פירש שר"ח דאמר דהשיעור כדי חגירת צפורן היינו אגירת צפורן, ורב אשי דאמר צריכה בדיקה אבישרא ואטופרא היינו הרגשת צפורן, והרגשת

גמ' אמר רב הונא בר רב קטינא א"ר שמעון בן לקיש שלש פנימות הן וכו' ורב חסדא אמר אף פנימת סכין, ואידך בתולין לא קא מיירי, וכולן פנימתן כדי פנימת מזבח, וכמה פנימת המזבח כדי שתחגור בה צפורן.

וכתב הרשב"א בתוה"ב, יש מי שאומר הלכה כרב חסדא דמני סכין בהני פנימות דפנימתן כפנימת המזבח ותדע לך וכו', ואי"ז מחזור דהא בעא מינה רב אחא בריה דרב אדא מרב אשי דמיא לסאסא מאי, ודמיא לסאסא אינה חוגרת צפורן ואפי' חוט השערה אינה חוגרת, ואי פשיטא דפנימות סכין כפנימת המזבח מאי קא מיבעיא ליה דמיא לסאסא, ורב אשי נמי דאהדר ליה מאן יהיב לן מבשריה ואכלינן דעדיף מיניה הוה ליה למימר ולימא ליה הא אמר רב חסדא דפנימת סכין כפנימת המזבח

מש"כ שם
שיעור שחיטה
זה פסולה
הכא שבעור
היה, אמנם
דאמאי כתב
צינן לשחוט
ית של קנה
בסכין שפיה
איכפת לן
שפיה חלק
ישן שייכא,
פקע ממנה
דן לא פקע
זוקע ממנה

לה פנימות
זלה ופירש
כתב אם הם
נגע בעוקץ
דכששוחט
מאי שנא
הוא לטהרה
טו הובאה
גזירה זו.

הרבה אפי'
צני"ד תירוק
יו בברייתא
דון כמגירה
אלא נראה
ר' סעי' א'
היפה כשר